

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

IZ VSEBINE

Avtocesta »Bratstvo in edinstvo« je največje delo jugoslovanske petletke. — 605.545 tekačev je s Titovo štafeto preteklo 68.186 kilometrov. — V gozdovih na Hrvaškem dela 40 tisoč frontovcev. — Jugoslovanska letala v službi gospodarstva. — M. Gorki: Kako sem se učil. — Prišla je tovarišica. — F. Hovstov: Zgodba iz velikega sveta.

Letnik IV.

Celovec, v soboto 11. VI. 1949

Štev. 45 (230)

Uspeh sindikalne enotnosti v Franciji

Pariz. — Krščanski sindikati Francije so na svojem kongresu ob binkošnih z ogromno večino sklenili akcijsko enotnost s splošno francosko sindikalno zvezo (CGT) v vseh sindikalnih vprašanjih. To pomeni hud poraz desničarskih sindikalnih voditeljev in njihovih ameriških naredbodajalcev. V borbi za zvišanje mezd v zadnjih letih so se delavci kljub vsem razbijaškim poskusom vedno spet znašli v enotnih akcijah. To dejstvo je moralo zdaj vzeti na znanje vodstvo katoliških sindikatov.

Zarota proti francoski republiki

Pariz, 7. junija (Tanjug). Pariški tisk objavlja podrobnosti v zvezi z odkritjem protirepublikanske zarote, ki so jo pripravljali funkcionarji in člani degaullističnega gibanja in več oficirjev vojske. Sedaj je objavljeno, da je polkovnik Delore s svojimi pomagači skoval načrt za izvedbo državnega udara dne 18. julija. Ker oblasti prikrivajo imena večine zarotnikov, obtožuje napredni tisk vlado, da namenoma zavira preiskavo, da bi tako prikrila nekatere osebnosti na vodilnih položajih, ki so vodili zaroto.

Demokratska armada osvobodila Gramos

Atene. — Kakor poroča radijska postaja Svobodna Grčija, je gorovje Gramos popolnoma pod kontrolo Demokratske armade Grčije. Monarhofašistične čete bežijo. Demokratska armada jim je za petami na vsej črti do področja ob reki Sarantaporos. Celo monarhofašistični generalštab je bil zdaj prisiljen, da je prižgal in objavil, da so njegove edinice na umiku.

Kuomintanška vlada zapuša Kanton

Uspešne akcije Narodnoosvobodilne armade in partizanskih edinic

Kanton. — S tem, da je v južni Kitajski več kuomintanških regimentov prešlo na stran ljudstva, se mesto Kanton, po osvoboditvi Nankinga, zadnje zatočišče kuomintanške armade, so se priključile partizanskim skupinam pokrajine Kwantung, ki se skupno z osvobodilnimi armadami v polkrogu, ki se vedno zožuje, bližajo Kantonu.

Del kuomintanških funkcionarjev je bežal v glavno mesto Večine Čungking, ki ga predvidevajo kot novi sedež kuomintanške vlade.

Tudi na ostalih sektorjih 500 km dolge fronte ljudska armada hitro napreduje. Zlasti uspešne so bile njene akcije v zadnjih dneh vzdolž železniške proge Hankau-Kanton. Pomembno železniško križišče Čangčea, glavno mesto pokrajine Hunan, je neposredno pred osvoboditvijo.

Po poročilih agencije Nova Kitajska iz Pekinga so partizanske sile narodno osvobodilne armade, ki operirajo v juž-

Šestletni gospodarski plan Poljske

Varšava. — Potrošnja poljskega prebivalstva in narodni dohodek se bosta v prihodnjih šestih letih skoraj podvojila. Vsak poljski državljani bo 1955. leta lahko kupil za 78 odstotkov več moke, za 41 odstotkov več sladkorja, za 43 odstotkov več tekstilij in za 77 odstotkov več čevljev kakor danes. Ta načrtni dvig življenjske ravni bo omogočil velikanski šestletni gospodarski načrt, ki ga bodo pričeli izvajati, čim bodo uresničili svoj triletni načrt.

Šestletni plan predvideva podvojitev proizvodnje izdelkov široke potrošnje ter podvojitev proizvodnje mesa, masti in konzerv. Kmetijstvo, ki bo do leta 1955 dobavilo skoraj za polovico več blaga na domači in inozemski trg, bodo daleko-sežno mehanizirali. V to svrhu bodo trikratno zvišali tudi proizvodnjo kmetijskih strojev in umetnih gnojil. Ladjedelnice bodo svojo proizvodnjo zvišale pet-

kratno, da bo nova industrializirana Poljska večji del svoje trgovine lahko uredila na lastnih ladjah.

Poleg hitre izgradnje težke in lahke industrije bodo začeli izdelovati blago, ki so ga doslej morali uvažati. K temu spadajo turbine, komplicirani stroji za izdelovanje orodja, kemične barvne tvarine in različni medikamenti. Potrebne tehnike in strokovnjake bo stavilo na razpolago delavstvo. Odrpeli bodo tudi številne nove šole, zlasti poklicne šole in tečaje za odrasle.

Uresničitev šestletke bo stala skoraj 3.800 milijard zlotov, kar bo Poljska v veliki večini krila iz lastnih gospodarskih virov. Sovjetska zveza bo v okviru svojega mnogoletnega gospodarskega dogovora s Poljsko pripomogla k uresnitvi poljske šestletke s tem, da bo dobavljala investicijske naprave, zlasti stroje, v vrednosti 450 milijonov dolarjev.

Novi predlogi Višinskega glede berlinskega vprašanja

Pariz. — 14. seja Sveta zunanjih ministrov v torek je trajala štiri ure. Medtem ko sta bili predhodni seji v ožjem krogu, je bila torkova seja javna. Kakor poroča Reuter, je Višinski na tej seji prinesel nove predloge glede berlinskega vprašanja.

Načrt, ki ga je predlagal Višinski, predvideva zopetno vzpostavitev komandanture štirih sil v Berlinu na temelju soglasnosti in svobodne volitve v vsem mestu pod nadzorstvom štirih sil. Te volitve naj izvede nemška komisija, v kateri morajo biti v enaki meri zastopane vse stranke iz vzhodnega in zapadnih sektorjev Berlina. Po volitvah pa naj bi

bila ustanovljena mestna uprava, ki bo imela popolna in zadostna pooblaščenja.

Na naslednji seji v sredo so ministri nadaljevali razpravljanje o berlinskem vprašanju na temelju predlogov sovjetskega zunanjega ministra Andreja Višinskega, Britanskega zunanjega ministra Bevina, ki se je odpeljal na kongres laburistične stranke v Blackpool, je na tej

Vseindijski sindikalni kongres odklanja atlantski pakt

Bombaj (TASS). Vseindijski sindikalni kongres je pred nedavnim na svojem zasedanju ostro obsodil atlantski pakt kot napadalno dejanje, katerega namen je ustanovitev svetovnega gospostva anglo-ameriških imperialistov. Namen tega pakta je zatiranje proletarskega gibanja v vseh deželah in razvijajoče se osvobodilne borbe kolonialnih narodov.

Imperialisti so ga sklenili za pripravo vojne proti Sovjetski zvezi, deželi miru in socializmu.

Indijsko ljudstvo je v absolutni večini za mir, svobodo in socializem in vidi v Sovjetski zvezi branika miru in socializma ter trdnjavo v borbi proti vojni in kapitalizmu.

V resoluciji o pravicah sindikatov kongres ostro obsoja preganjanje vseindijskega sindikalnega kongresa s strani vlade. »Represalije, s katerimi hočejo oropati sindikate osnovnih pravic, so sestavni del celotnega načrta buržoazije, ki hoče zatreti vsako demokratično in na-

predno gibanje in spremeniti Indijo v vojaško oporišče anglo-ameriških imperialistov, ki se borijo proti osvobodilnemu gibanju v azijskih deželah in pripravljajo vojno proti Sovjetski zvezi. Vseindijski sindikalni kongres zahteva, da vlada takoj napravi konec s to politiko represalij.

V posebni resoluciji je kongres odklonil tudi londonski dogovor, po katerem Indija še nadalje ostane v državni skupnosti Velike Britanije. Londonski dogovor pomeni — je rečeno v resoluciji — da je Indija sklenila zvezo z imperialističnimi vojnimi hujskači in zatiralci osvobodilnega gibanja v Birmi, Malaji, Vietnamu in Indoneziji. Toda delavski razred in delovne množice nikoli ne bodo odobraval tega izdajstva nad protimperialistično osvobodilno borbo indonezijskega ljudstva. Ob koncu kongresa poziva indijsko delavstvo, da se aktivno bori za resnično neodvisnost in proti londonskemu dogovoru.

stične partije Združenih držav Amerike soglasno podpirajo Gatesa, Winstona in Halla v njihovi nepokorščini ukazom sodnika Medine.

Znižanje cen v Sovjetski zvezi

Moskva. — (Tanjug) Zaradi stalnega naraščanja storilnosti dela delovnih ljudi je sovjetska vlada znižala cene predmetov za široko potrošnjo, s čimer se je življenjska raven sovjetskih delovnih ljudi dvignila.

V prvem trimesečju letošnjega leta so prodali prebivalstvu 22 odstotkov blaga več kot v ustreznem obdobju lanskega leta. V marcu so v primeri s februarjem prodali v državnih in zadržinskih trgovinah 23 odstotkov več mesnih proizvodov, 38 odstotkov več volnenih tkanin in 22 odstotkov več rastlinske masloboje. Prav tako se je v marcu prodaja radijskih aparatov povečala za dvakrat, biciklov za dvakrat, ročnih in žepnih ur pa za štirikrat.

Solidarnost z italijanskimi kmetijskimi delavci

Rim, (TASS). Italijansko delavstvo z vsemi silami podpira borbo dveh milijonov kmetijskih delavcev, ki še vedno stavkajo. Na pobudo italijanske Zveze žena so po vaseh odprli jedilnice za stavkajoče in otroške jasli za njihove otroke. V vseh krajih so zbiralne akcije za podporni fond kmetijskih delavcev. Zvezi žena so se pridružile tudi številne druge demokratične organizacije. Denarna sredstva in živila za stavkajoče zbirajo tudi sindikalne organizacije.

V zvezi z nadaljevanjem stavke kme-

tijskih delavcev se položaj v vaseh iz dneva v dan zaostreje.

Na delu so skupine stavkokazov, ki so številčno sicer majhne, toda povsodi so jih veleposestniki oborožili. V ravnini reke Po so veleposestniki organizirali posebne oborožene teroristične bande, ki stalno izzivajo spopade.

Teheran. — (TASS) V Iranu nadaljujejo s preganjanjem naprednih ljudi. Vojaško sodišče v Teheranu je obsodilo dva člana iranske ljudske stranke na 6 mesecev zapora.

Avtocesta „Bratstvo in edinstvo“ je največje delo jugoslovanske petletke

Veliko delo sta prevzela jugoslovanska mladina in enote Jugoslovanske armade. Graditev avtomobilske ceste »Bratstvo in edinstvo«, ki bo peljala iz Beograda v Zagreb je največje delo prve petletke. Kaj pa Šamac - Sarajevo? To je ogromno delo jugoslovanske mladine, toda avtomobilska cesta je še večje. Letos morajo zgraditi še 261 km betonskega, asfaltnega in z granitnimi kockami tlakovanega cestišča, da bosta veliki mesti povezani. V stari Jugoslaviji bi tako cesto, če bi delali tako kakor na cesti Ljubljana - Kranj, ki je precej ožja, gradili nad 40 let.

Precej državljanov FLRJ bi ne doživelo praznika otvoritve, če bi delali tako kakor poprej. Jugosl. mladina in borci pa hočejo to delo opraviti že letos, čeprav plan določa, da mora biti končana do konca petletke. »Naj vidijo, kaj zmorejo zdrave sile, ki jih klevetajo,« pravijo Titovi gardisti, ki sodelujejo pri graditvi.

Kaj je treba narediti in zakaj je graditev avtomobilske ceste velikansko delo? Samo zemlje ki jo bodo brigade premetale in nabile v nasipe, bo za 7.000.000 m³. V cesto bodo potem vgradili še 1 milijon 75.000 m³ gramoza in 28.000.000 kamenitih kock. Če bi vse kubičke, ki bodo potrebni za cesto, nakopičili na enem samem kraju, bi bil to nad sedem kilometrov visok nebotičnik.

Da bo dovolj gramoza, kamena in kock, je ob cesti, ob Savi, Dravi in tudi Kokri več kamnolomov in ogromnih gra-

moznic. Poslali bodo skupno poldrug milijon kubičnih metrov gramoza in tričetrt milijona kubičkov drugega gradiva. Od dela brigad v gramoznicah in kamnolomih je mnogo odvisno.

To bi še šlo. Toda ob cesti je treba zgraditi še 250 kilometrov normalnotirne in 320 kilometrov ozkotirne železnice. Mladina in Armada bosta zgradili moderno cesto in železnico od Beograda do Zagreba. Tudi zato je graditev še večje de-

lo kakor proga Šamac - Sarajevo, čeprav ni predorov in ovinkov. Da bo vse gradivo prispelo na delovna mesta, bo po prgaah vozilo na dan toliko vlakov, da bi bili dolgi 36 km, če bi jih zvrstili drugega za drugim. Četrta milijona vagonov bodo letos brigade naložile in razložile. Tako delo bo treba izvršiti na tej največji gradnji. Ali pa bo to veliko delo tudi opravljeno? To jamčijo mladinci in vojska.

Jugoslovanskih narodov na poti v socializem nihče ne more ustaviti

Gardna enota je dobila nalog, da v 10 dneh položi progo od nakladalne postaje do ceste. Po štirih dneh je komandant reportiral, da je naloga izpolnjena.

Na odseku ni bilo dovolj orodja. Izkop, ki bi ga moralo v enem dnevu opraviti 100 mladincev, je naredilo 50 mladincev in še preseglo normo.

Primerov delovnega junaštva je nešteto. Kamor koli pogledaš, povsod mladinci »jurišajo« na cesto, točno po planu glavnega štaba in direkcije. Ta plan je letos drugačen od lanskega. Lani so začeli graditi cesto od Beograda do Zagreba in so napredovali proti sredini. »Čelno« se v vojaškem jeziku izražajo inženirji. Letos so avtomobilsko cesto »napadli« čelno in frontalno. Cesto so razdelili na enajst sekcij. Vsaka sekcija

dela vse — od priprave do betoniranja cestišča. »Frontalci« so napadli na vsej dolžini, čelno pa dela vsaka sekcija. To jamči, da bo cesta hitro dograjena, in omogoča, da na mnogih odsekih takoj za brigadami, ki so nabile nasip in pripravile temelj, betonirajo cestišče.

Ko se bo delo popolnoma razmahnilo, bodo vsak dan zgradili 1250 metrov ceste. Že zdaj je zgradijo na dan nad kilometer.

Tako naglo niso bili vajeni graditi ceste nikjer. To zmorejo mladinci, Jugoslovanska armada in strokovnjaki. To zmorejo ljudje, ki jih ne ustavijo na njihovi poti v socializem nobene ovire, ne obrekovanja »prijateljev« in ne sovražnikov.

605.545 tekačev je s Titovo štafeto preteklo 68.186 kilometrov

Po dokončnih podatkih je v letošnji Titovi štafeti sodelovalo 605.545 tekačev, ki so pretekli nad 68.186 kilometrov. To je bila doslej največja fizikalna manifestacija, ki je znova izpričala zvestobo in vdanost jugoslovanskih narodov voditelju in učitelju maršalu Titu. Ta manifestacija je zajela vso Jugoslavijo, saj so tekle štafete širom po njej, vzdolž meje, ob morju, čez planine in v čolnih čez jezera.

V Srbiji je nosilo štafeto 303.133 tekačev, dvakrat toliko, kakor lani v vsej Jugoslaviji. Na Hrvaškem jo je nosilo 153.827, v Sloveniji 45.193 v Bosni in Hercegovini 42.857, v Črni gori 2.137 in v Makedoniji 9.060 tekačev. Z Avtoceste Beograd - Zagreb je nosilo štafeto 20.900 tekačev, pripadnikov vojske skupaj z granicarji pa 31.500. Nosilce štafete so pozdravili z mitingi v vseh večjih vaseh in krajih, kjer je ljudstvo navdušeno manifestiralo svojo ljubezen do tovariša Tita. Po nepopolnih podatkih je bilo večjih in bolj organiziranih mitingov 5.430 in na njih se je zbralo okoli 1.826.000 državljanov Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Mogočna Titova štafeta je ponoven dokaz, da niti Informbirojevske niti druge klevete ne morejo zlomiti zaupanja jugoslovanskih narodov v svojega voditelja in učitelja tovariša Tita. Vse jugoslovansko ljudstvo je strnjeno na njegovi strani in z ogromnimi delovnimi uspehi ravno pod vodstvom tov. Tita dnevno dokazuje, da bo zgradilo socializem, pa če je to komu prav ali ne.

Koroški Slovenci pa smo lahko ponosni, da je v tej veličastni štafeti ob letošnjem rojstnem dnevu maršala Tita sodelovala tudi naša mladina. Štafeta mladine Slovenske Koroške, ki je tekla z Brda v Ziljski dolini preko vse Slovenske Koroške do Labuda, je izraz neomajne enotnosti in trdne povezanosti koroških Slovencev s svojimi brati v svobodni domovini Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

V gozdovih na Hrvaškem dela 40.000 frontovcev

Večina okrajev na Hrvaškem zdaj izpolnjuje ali celo presega plane aktivizacije delovne sile za gozdna dela. Najboljše uspehe so dosegli v zadnjem času v osiškem okraju, kjer so skupni plan aktivizacije presegli za 18 odstotkov. Na področju zagrebske oblasti so skupni plan aktivizacije delovne sile presegli za 10

Atene. — Delegacija francoskih naprednih kulturnih in političnih delavcev s pesnikom Paulom Eluardom in članom stalnega odbora Svetovnega kongresa pristašev miru Yvom Fargoom na čelu je prispela na obisk na svobodno ozemlje Grčije. Delegacijo je sprejel predsednik začasne demokratične vlade Mices Parcalidis v navzočnosti članov vlade.

Haag. — Agencija ANP poroča iz Batavije, da nizozemske oblasti v Džodžakarti nadaljujejo nasilje navzlic sporazumu o izročitvi mesta Hatovi vladi. Nizozemci so pričeli ponovno zatirati indonezijsko prebivalstvo v Džodžakarti. Napravili so tudi preiskavo na sedežu Hatove vlade. Ob tej priložnosti so zaplenili razne listine. Indonezijska vlada je protestirala pri komisiji Združenih narodov zaradi izzivanja nizozemskega poveljstva.

Tokio. — Reuter poroča, da bo japonska policija izročila ameriškim vojaškim sodiščem 65 komunistov in sindikalnih funkcionarjev, ki so jih aretirali v Tokiu. Obtoženi so, da so »rušili javni red«, ker so protestirali zaradi uboja nekega člana sindikata, ki ga je policija ubila. Aretiran je tudi predsednik sindikata državnih uslužbencev komunist Jasamasa.

Washington. — Predstavniški dom je sprejel zakonski načrt, po katerem izgube vojni veterani-komunisti pravico do pokojnine. Predstavniški dom je tudi sprejel spremembo zakonskega načrta o naseljevanju tako imenovanih »razseljenih oseb« v ZDA. »Razseljene osebe« bodo morale po svojem prihodu v ZDA pri-seči, da niso bili nikdar člani katere koli organizacije, navedene v seznamu tako imenovanih »destruktivnih« (uničujočih, škodljivih) organizacij.

Hangčau. — Agencija Nova Kitajska poroča, da so narodnoosvobodilne čete zajele severno od Ningpoa, zadnje postaje na železniški progi Hangčau-Ningpo, več kot tisoč Kuomintangovih vojakov in oficirjev. 700 vojakov in oficirjev je prestopilo na področju južno od Ningpoa v vrste kitajske narodnoosvobodilne vojske. S seboj so prinesli precejšnje množine avtomatskega in drugega orožja.

London. — (TASS) Nedeljske stavke angleških železničarjev se vedno bolj širijo. Na progi, ki pelje na Škotsko, so železničarji stavkali v nedeljo, dne 5. junija t. l. kakor tudi pretekli dve nedelji. Od 980 strojevodij jih je šlo v službo samo 106. Železničarji zapadne proge so za prihodnjo nedeljo napovedali stavko.

Letos bo slo na letovisce 8.000 jugoslovanskih pionirjev

Letos je jugoslovanski Rdeči križ organiziral večjo število otroških letovišč v najlepših predelih Jugoslavije. Glavni odbori Rdečega križa v ljudskih republikah so organizirali 28 letovišč, v katerih se bo mudilo okoli 8000 pionirjev in pionirk. Na morju so organizirali 9 letovišč, druga pa v notranjosti, v znanih planinskih krajih. Glavni odbor Rdečega križa Srbije organizira na Jadranu letovišča v Selcah, Omišu in v Izoli. Pionirji bodo prišli v ta letovišča v treh izmenah. Rdeči križ je zagotovil gmotna sredstva za vzdrževanje letovišč.

Rim. — Na rimskem vseučilišču so se pripetili resni izpadi. Skupina pripadnikov italijanskega socialističnega gibanja je napadla v notranjosti vseučilišča študente, ki so se pripravljali na notranje volitve. Med napadalci, ki so ranili približno 15 demokratično usmerjenih študentov, je bila večina neofašistov. V demokratičnih rimskih krogih izjavljajo, da so ti izpadi posledica najnovejših izjav notranjega ministra Scelbe glede omejevanja pravic demokratičnih mladinskih organizacij.

Sovjetski film služi vsestranski izobrazbi delovnega človeka

Štiri velika sovjetska filmska podjetja v Moskvi, Sverdlovsku, Leningradu in Kijevu izdelujejo poučne filme, ki naj bi pripomogli k razvoju kulture sovjetskih kmetov. Filmi prikazujejo vse procese v razvoju živali in rastlin, tako da se sovjetski kmetje lahko nazorno poučijo, kako naj obdelujejo zemljo, da bo rodila čim več.

V filmih se sovjetski kmetje seznanjajo tudi z zadnjimi modeli poljedelskih strojev ter z najnovejšimi umetnimi gnojili.

Poleg posameznih filmov vrtijo tudi cele skupine filmov o posameznih vejah poljedelstva. Tako n. pr. obsega tečaj »Razgovor z agronomom« 26 filmov in vsebuje vse tehnične metode za obdelovanje polj in popularizira vzgojo rastlinskih kultur.

O pogozdovanju, ki naj ščiti polja, govorijo filmi pod naslovom, »Važnost gozdov in pogozdovanje«, »Vzroki suše« itd. Za voznike in Traktoristi vrtijo velik film »Tečaj o avtomobilih in traktorjih«, ki obsega sto delov.

Še letos bodo vrteli 30 filmov, ki bodo prikazovali uspehe novih metod z bogatimi žetvami, z novimi vrstami rastlin, novih živilskih vrst in nove metode pri delu v kolhozih in nova odkritja sovjetskih znanstvenikov.

V Sovjetski zvezi so v teku velike priprave za množično pogozdovanje. Postavili so že 64 postaj za zaščito gozdov, na posebnih tečajih so v ta namen usposobili 60.000 kolhoznikov, 9000 agronomov pa je dokončalo dodatne tečaje. V stepskih predelih so doslej zasadili 59.000 ha, s čimer so že za 15.000 ha prekoračili letošnji plan.

Letošnjega maja je preteklo 25 let, odkar je bil ustanovljen muzej revolucije v Moskvi. V njem je razstavljeno gradivo od leta 1890 do konca državljanske vojne. Letos bodo odprli nov oddelek, v katerem bodo razstavili gradivo o obnovi ljudskega gospodarstva po vojni.

Kolesa letala pri železniških vozovih. V Sovjetski zvezi so zgradili nov tip železniškega vagona. Pri njem niso naredili šasije in karoserije po dosedanjem načinu, temveč tako, da so vzmeti pritrdili na železniški vagon na isti način, kot pri letalu in to direktno na kolesa. Po tem novem načinu so porabili 40 odstotkov materiala manj kot dosedaj. Poskusi so pokazali, da je ta nov tip železniškega vagona boljši od starega. Zaenkrat bodo uporabljali nove vagone za brzovlake.

Jugoslovanska letala v službi gospodarstva

Pred jugoslovansko gospodarsko letalstvo je postavljena naloga, da letos zapraši 100.000 ha gozdov, ki so okuženi z gubarjem iz malaričnih pokrajin. To delo z velikim uspehom opravljajo letala »Aero-2«, znana pod imenom »pikavci«, ki so izdelek jugoslovanske industrije. Pod trupom aviona je vgrajena cev za zapraševanje, po kateri se iz posebnega rezervoarja izliva raztopina »Di-

di-ti«. Posebna naprava na levem krilu aviona potiska skozi cev segret zrak, ki pretvarja tekočo »Di-di-ti« v fino meglo. Ta megla se enakomerno razširja po celi površini. V manj kakor štirih urah zapraši letalo površino 250 ha in nadomešči preko 1000 ljudi, ki bi zapraševali ročno. Kmetje s Papuka pravijo, da niti gosena ne ostane živa, kjer opravijo »pikavci« svoje delo.

Kmetijske obdelovalne zadrage v Makedoniji bodo dobile radijske aparate

Letos bodo dobile vse kmetijske obdelovalne zadrage v LR Makedoniji radijske aparate. Doslej je dobilo radijske aparate 100 obdelovalnih zadrug in 150 vasi, ki so zgradile zadrage domove. Z radijskimi aparati so preskrbeli tudi skoraj vse obrtne zadrage v republiki in večje živinorejske farme.

V LR Makedoniji je sedaj 14.000 radijskih aparatov, to je dvakrat več kot v predvojni letih. Radijski parati, ki so bi-

li včasih v Makedoniji redki, so postali zdaj last širokih množic delovnih ljudi. Sindikalne organizacije v Makedoniji imajo nad 2000 radijskih aparatov. Radijske aparate imajo vsi okrajni in krajevni sindikalni sveti, vsa stavišča republiškega pomena in vsi rudarski kolektivi.

Množične organizacije Makedonije delujejo radijske aparate za nagrade najboljšim krajevnim odborom, sindikalnim podružnicam itd.

MAKSIM GORKI:

KAKO SEM SE UČIL

(Odlomek)

Sočustvovati z ljudmi je težko; zmetom sem si bolj želel, ljubiti nekoga z radostno ljubeznijo, pa nisem imel koga ljubiti. Tem bolj vroče sem vzljubil knjige.

Bilo je še mnogo drugega umazanega, surovega, kar je izzivalo v meni ostro čustvo odpora, pa ne bom govoril o tem, saj sami poznate to peklensko življenje, to splošno posiljevanje človeka po človeku, to bolezensko strast, mučiti drug drugega, ki je naslada sužnjem. In prav v teh preklethih prilikah sem prvič začel brati dobre, resne knjige tujih pisateljev.

Ne vem, ali morem povedati dovolj živo in prepričevalno, kako sem se začudil, ko sem čutil, da mi skoraj vsaka knjiga nekako odpira okno v nov, nesluten svet, kako mi pripoveduje o ljudeh, o čustvih, mislih in razmerah, ki jih nisem poznal niti vedel zanje. Zdelo se mi je celo, da je življenje, ki me je obdajalo, vse to surovo, umazano in kruto življenje, ki se je vsak dan razvijalo pred mano, neresnično in nepotrebno; resnično in lepo življenje, da je edinole v knjigah, kjer je vse bolj razumno, lepo in človeško. Tudi knjige so govorile o surovosti in neumnosti ljudi in o njihovem trpljenju, prikazovale so zlobne, podle ljudi — toda ob njih so bili drugi ljudje, kakršnih še nisem videl, o kakršnih nisem še niti slišal, poštene ljudje silnega duha, pravični, vedno pripravljeni, če treba tudi umreti za zmago pravice, za lepo, junško delo.

Prvi čas so se mi, opijanjenemu po novosti in duhovni pomembnosti sveta, ki so mi ga odkrivala knjige, zdele knjige boljše, zanimivejše in bližnje kot ljudje, in kakor da sem nekoliko oslepel od tem, ko sem gledal na resnično življenje skozi knjige. A surova umetnica, življenje, je skrbela za to, da me ozdravi te prijetne slepote.

Ob nedeljah, ko so gospodarjevi odšli kam na obisk ali na sprehod, sem zlezal z okna zatohle, po masti smrdeče kuhinje na streho in tam bral. Po dvorišču so kakor somi taval na pol pijani ali zaspani delavci in cvilile služkinje, perice in kuharice, pod surovimi nežnostmi slug, jaz pa sem z višja gledal na dvorišče in veličastno preziral to umazano, pijano, razvratno življenje.

Eden delavcev je bil desetnik ali »narednik«, kakor so ga klicali, oglat starček nerodne postave, s tankimi kostmi in modrimi žilami, po imenu Stjepan Lješin, človek z očmi lačnega mačka in s sivo brado, ki je bila smešno raztresena po rjavem obrazu, žilastem vratu in ušesih. Raztrgan in umazan je bil bolj od vseh drugih delavcev, toda bil je se najbolj priljuden med njimi; oni pa so se ga nekako bali in celo sam nadzornik je znižal svoj kričavi, vedno razdraženi glas, kadar je govoril z njim. Večkrat sem slišal, kako so delavci Lješina za njegovim hrbotom psovali: »Hudič skopi! Judež! Skopuh!»

Stari Lješin je bil zelo živ, a vendar miren človek, nekako tiho, neopazno se je pojavljal zdaj v tem, zdaj v drugem kotu dvorišča, povsod, kjer se je zbralo več ljudi: pride, se nasmeje s svojimi mačjimi očmi, pomiga s širokim nosom in vpraša: »No, kaj je?«

Zdelo se mi je, da vedno nekaj išče, da čaka na neko dovršeno besedo. Nekoč, ko sem sedel na strehi hleva, je Lješin sopihačje prilezel po lestvi, sedel poleg mene, povohal in rekel:

»Po senu diši... lepo mesto si si našel... čisto in samotno. Kaj pa bereš?«

Gledal me je prijazno in rad sem mu povedal, kar sem bral.

»Tako«, je rekel in pokimal z glavo.

»Tako — tako!«

Potem je dolgo molčal in vrtal s črnim prstom po razbitem nohtu na levi nogi, nenadoma pa me je pogledal po strani in rekel tiho in zategnjeno, kakor da nekaj pripoveduje:

»V Vladimiru je učen gospod, Sabanjev, velik človek, imel je sina Petrušo. Ta je tudi vedno bral in druge navajal k temu, pa so ga aretirali.«

»Zakaj?« sem vprašal.

»Pa prav zato. Ne beri, ali pa če že bereš, molči!«

Nasmejal se je, pomežiknil in rekel:

»Gledam te tako... resen človek si, ne razgrajaš. No, nič ne de, živi!«

Posedel je še malo na strehi in potem spet zlezal na dvorišče. Po tem pogovoru sem zapazil, da me Lješin opazuje in povsod sledi. Vedno česče je prihajal k meni s svojimi vprašanji:

»No, kaj je?«

Nekoč sem mu pripovedoval neko povest o zmagi dobrega in razumnega načela nad zlim, ki me je bila zelo razburila. Poslušal me je z velikim zanimanjem, kimal in rekel: »To se dogaja.«

»Se dogaja?« sem vprašal ves vesel.

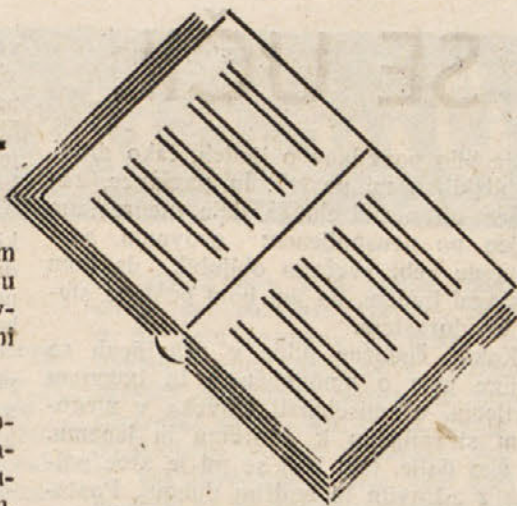
»No, seveda, kakopa? Vse se dogaja!« je potrdil starec. »Povem ti vidiš...«

In mi je povedal drugo lepo povest o živih, ne knjižnih ljudeh, in na koncu je rekel s poudarkom:

»Seveda, ti teh stvari še ne razumeš popolnoma, pa vendar razumeš vsaj glavno: mnogo je praznih malenkosti, v te malenkosti so se ljudje zamešali tako, da nikamor ne morejo, to se pravi, da k Bogu ne morejo. Velika ovira so te prazne malenkosti, razumeš?«

Te besede so udarile prav v srce z oživljajočo silo, nekako bolj zrelega so me naredile. Saj je vendar res vse to življenje okrog mene prazno, malenkostno z vsemi pretepi, razvratnostjo, malimi tatvinami in psovanjem, ki ga je nemara zato tako mnogo, ker ljudem primanjkuje lepih čistih besed.

Saj je starec preživel na svetu petkrat toliko let, kakor jaz, veliko ve in če pravi on, da se lepe in dobre stvari v življenju res dogajajo, mu je treba verjeti. In želel sem mu verjeti, kajti že knjige so me učile vere v človeka. Uganil sem, da te naposled vendar predstavljajo resnično življenje, da so takorekoč naslikane

po življenju, in torej, sem mislil, morajo biti tudi v resnici dobri ljudje, drugačni, kakor divji dobavitelj, moji gospodarji, pijani oficirji in sploh vsi ljudje, ki sem jih poznal.

To odkritje je bilo zame ogromna radost, bolj veselo sem začel gledati na vse in nekako lepše in z večjo pozornostjo sem se začel vesti do ljudi. Nekoč, ko sem prebral nekaj lepega, prazničnega, sem to poskušal pripovedovati delavcem in slugam. Niso me posebno radi poslušali in zdelo se mi je, da mi ne verujejo, a Lješin je vedno govoril:

»Dogaja se, vse se dogaja, bratec.«

Velik pomen je imela zame ta kratka, modra beseda. Čim česče sem jo slišal, tem bolj mi je povečal občutek bodrosti in trdovratnosti, ostro željo, da naredim po svoje. Saj, ako »se vse dogaja«, se lahko tudi zgodi to, česar se meni hoče? Zapisal sem, da je prav v dneh najhujših žalitev in udarcev, ki mi jih je zadalo življenje, v težkih dneh, ki sem jih premnogo izkusil, da je prav v takih dneh čustvo bodrosti in trdovratnosti v dogajanju smotrno naraslo, da me je v takih dneh z največjo silo prevzela mlada, herkulovska želja, da očistim Avgijev hlev (Nadaljevanje na 4. strani)

PRIŠLA JE TOVARIŠICA

Štirinajst mesecev se je razvijalo življenje v otemenelih prostorih Slovenske partizanske bolnice 13, majhnega partizanskega okrevališča, enolično, kakor da bi se vozilo po izglajenih, od sonca izžganih kolesnicah po nepregledni ravnini, kjer ni mogoče stopiti v senco, kjer ni mogoče dobiti požirka vode.

Od suhega bolničarja, ki je vršil jutro za jutrom pregleda, prevezoval rane, dajal injekcije in ki je malomarno govoril z bolniki, do sten, stropa, tal, ležišč, hrane je bilo vse puščobno, pobarvano s temnimi barvami. Celó velika kmečka peč, ki je stala kot bahava kmetica v kotu, je bila dolgočasna; kvarila je lice sobe in bolniki bi jo najrajši vrgli skozi vrata.

Nekaj duševnega je ležalo nad bajto, ležalo je v srca bolnikov ter jih delalo mračne in čemerne — »Ko bi prišlo sonce!« so vzdihovali pozimi. Bili so prepričani, da jim sončna toplota ogreje notranjost. Verjeli so, da bo sončna toplota obarvala svetlo celo mračni hram. Ogibali so se drug drugega, da bi se ne sprli in vsak je mislil: »Ko posije sonce, se približam sosedu, da ne bo gledal v meni slabega človeka.«

Na tihem so se jezili drug na drugega. »Ko bi vsaj migal z jezikom!« je mislil sosed o tovarišu, ki vse dneve ni spregovoril, temveč je mirno zrl v stene izbe. »Ko bi vsaj migal!« — »Da bi si vsaj usta zamašil z dlanjo, če ne more držati jezika!« je mislil sosed o tovarišu, ki se je od jutra do večera obračal na s slamo postlanih tleh in neprestano govoril.

Kadar je strežnik prinesel kosilo in zadirčno ukazal: »Kdor ima svojo porcijo, naj pove!«, so bolniki stisnili zobe in se na tihem jezili: »Kakor jetniški paznik se obnaša!« Drugič pa, ko je stregel tih, miren in obziren fant, ki se je postavil pri vratih in dejal: »Prosim, tovariši, kdo ima svojo porcijo!« so spet godrnjali: »Misli da je v hotelu in da ima opravka z gospodo!« Vsi so se zavedali svoje čemerčnosti in sitobe in to spoznanje jih je delalo še sitnejše.

»Ko bi prišlo sonce!« — Ta klic je ležal v slehernih očeh.

Prišlo je sonce. Kakor razposajen pačlavec je nekega dne pogledalo iznad hri-

ba v kotanje, kjer je bilo okrevališče. Bledi žarki so obarvali tesna okna in se prikradli tudi v izbo. Bolniki so dvignili glave, mežikali so, odpirali oči ter se pretegali. Dan za dnem so poslej gledali, koliko se je dvignilo sonce iznad hriba. »Se ni pravo!« so se na tihem opravičevali, ko so spoznali, da jih ni ogrelo, da v njih ni ničesar spremenilo, da sta mrak in čemerlost še v njihovih srcih. »Se ni pravo, a bo kmalu!« so se tolažili.

Sneg je kopnel. Umazane vode so se valile po grapah, doline so že zelenele. Že so se bolniki gredli pred hramom, že so nastavljali soncu svoje obraze, a duš, src se jim sonce še ni dotaknilo. »Se ni čas!« so se izgovarjali. »Ko se razraste trava, tedaj se bomo spremenili!«

S prihodom sonca se je puščoba v hramu še stopnjevala. Bilo je, kakor da bi sredi izbe ležal mrlj. Na šipah majhnih oken je brlela sončna luč tako medlo, kakor mrljska sveča. V hramu je dišalo po plesnobi, po miših. Postelje so bile trde, slama se je bolnikom zdela gnila, dasi so jim pogosto menjavali. Vse je bežalo ven na sonce. Ali mračno vzdušje hrama je zastrupljalo tudi okolico. Bolniki so ležali po trati vsak na svojem kraju in se skoraj sovražno motrili.

Nekega dne se je pa baza zamajala do temeljev. Bilo je, kakor da se je svet zavrtel narobe.

Kot običajno so bolniki ležali na trati. Gledali so v zrak, opazovali aprilsko sonce, kako je šlo z nadglavišča zmerom dalje proti zahodu, in mozgali v sebi grenke misli o mračnih razmerah na bazi. Redkokdo je mislil na kaj drugega. Nenadoma so pa vsi vstali. Bilo je, kakor da je motno vzdušje zimske sobe preletel metulj. Človek bi ga nejeverno gledal in ne bi verjel lastnim očem, tako je bilo zdaj. Tam ob poti, kjer so ležali prvi bolniki, je nekaj zažvrgolelo. Kakor velikončno zvonjenje je zadrhtelo v zraku, kakor nežno božanje materine roke je prihajalo od tam. Zrak se je nenadoma očistil, nebo umilo. Sivkasto temno obzorje je postalo sinje, žametno podobno. Sonce se je izluščilo iz oklepa in posijalo na bazo s tako močjo, da so se bolnikom razlezla lica na smeh. — Tam na poti pa je stala kot pomlad, kakor zlato sonce, kakor sama rajška kraljica punca, dekle,

partizanka, tovarišica. Zvončkljala je s svojim rubinastim glasom in segala bolnikom lepo po vrsti v roke. Za vsakega je imela toplo besedo, za vsakega nežno vprašanje. Žvrgolela je in žvrgolela, lica so ji izžarevala nežno milino in dobroto, dlani so ji bile mehke kot baržun, s prstov ji je lila moč, ki se je po rokah pretakala v z mrakovi preprejena srca bolnikov.

Kakor spomladanski dež so bile te roke. — Njene oči so bile kot aprilski veter, ki s svojim gorkim dihom drami speče klice. Kamor so te oči pogledale, je kopnela njena čemerlost in puščoba. V kar so se uprle, se je zjasnilo. — Pogledala je hram in nenadoma je bil svetel in lep. Ozrla se je po pusti grapi in med kamenjem so se prikazale rože. Zastrmelala se je v otožnega bolničarja, ki se je prikazal na pragu in obraz se mu je raznežil. Smehljaje je stopil k lini ter ji stisnil roko.

Nalahko, da se je komaj dotikala tal s svojimi drobnimi rokami, je šla v hram in streha je zablestela. Skozi vrata in okna je zasijala luč. Okna so se nenadoma razširila, vrata povečala.

Bolniki so gledali. Kakor začarani so šli za njo. Hoteli so jo videti, hoteli so slišati njen dragoceni glas, njen ljubki smeh, hoteli so gledati njeno mehko hojo, njene božajoče roke.

Stala je v kuhinji ter se razgovarjala s kurirji. Kuhinja je nenadoma zgubila svojo odurnost. Ni bila več zakajena; črno smolnati curki, ki so se vlekli po steni, so se bili popolnoma spremenili. Kakor srebrne niti so bili; kakor svetli prameni so se zdeli bolnikom. Zdaj je kuhinja žarela kot svetlišče. Še vencev in cvetja ni bilo treba, še rumenih voščenk in bila bi pravo svetlišče.

Bolniki so se nagnetli v veži. Odprtih ust so zrl na sončno prikazen in s hlepečimi očmi so sledili vsaki njeni kretnji. Ona pa je vpraševala, gledala, se zanimala. Ob njej je hodil bolničar, ves nov in preroben. Smejal se je, govoril je veselo, zbijal šale, ona pa je žvrgolela in žvrgolela.

Ko je s svojim vonjajočim telesom blagoslovila kuhinjo, je šla v sobo. Bolniki so se molče razmaknili in ji napravili prostor. Šla je med njimi smehljaje. Kot po kadilu je dišalo za njo, kot z dišečo vodo polita so bila tla, koder je hodila. Bolniki so vstopili v sobo skoraj pobožno. Tam v kotu je stala ona in zrla po izbi. Slama na ležiščih je v hipu zažarela pod njenim pogledom. Kakor da bi jim kdo postlal s samim zlatom, se je zdelo bolnikom. Vonj po plesnobi in miših se je umaknil vonju po kadilu. Mrani vzduh v izbi je vidno hlapel in soba se je napolnila s svetlobo. Izba se je širila in večala. Temne stene so se zabliščale v svetlih barvah. Jutranji sončni žarki so lili skozi šipe in s svojim zlatom obarvali še peč, ki se je smehljaje tiščala v kotu.

Ko se je tovarišica nagledala hrama, je dejala: »Tovariši, jaz sem nova bolničarka. Ostala bom pri vas, ter pomagala temu vašemu, zdravniku!« — Položila je bolničarju roko na ramo ter se mu nasmešnila. Tudi on se je nasmešnil. Božajoče ji je segel v roko in dejal toplo:

»Samo da si prišla, zdaj bo vse dobro!«

»Samo da si prišla!« so kakor v molitvi ponavljali bolniki. Okrenili so glave ter so začeli opazovati. Kakor da se zdaj prvič vidijo, se jim je zdelo. Segali so si v roke in povpraševali drug drugega, kako in kaj. Toliko so si imeli povedati, toliko so si imeli vprašati. Posedli so v izbi po klopeh. Po dva in trije so se združili. Poskušali so celo zapeti.

Zvečer jim je večerjo prinesla ona — Cirilka. Bil je seveda spet riž, kot doslej. Toda zdaj ni imel več okusa po blatu, dišal je kakor cvrtje. Kruh, dasi pečen pred tremi dnevi, je bil sličen pogači. Ni imel okusa po koruznih storžih in po fižolu slami.

To noč so bolniki, strežniki in kurirji spali, kot že niso vseh štirinajst mesecev.

Odslej so bili jutranji pregledi bolnikov trenutki radosti, najlepši čas dneva. Cirilka je hodila kot angel ob bolničarju. S svojo nežno dlanjo je pogladila, kar je bilo treba. S svojimi vročimi, božajočimi očmi je vzpodbujala, kjer je bilo treba. S svojim zvonjenju podobnim glasom je bodrila, kjer se ji je zdelo to potrebno. Zdaj bolniki niso več silili iz okrevališča, kot so delali to doslej, ko so pa morali iti, jim je bilo, kakor da bi odhajali od doma, kjer jih je ravnala ljubeča materina roka.

Dolgo po ozdravljenju so partizani toplo mislili na drago bitje, ki je s svojo ljubeznijo in skrbnostjo razsvetljevalo partizansko okrevališče.

KAKO SEM SE UČIL

(Nadaljevanje s 3. strani)

življenja. To mi je ostalo tudi še zdaj, ko mi je petdeset let, in mi ostane do smrti, in zato svojstvo se moram zahvaliti svetemu pismu človeškega duha, knjigam, ki odražajo velike muke in trpljenje rastoe človeške znanosti duše, poezije razuma, umetnosti, čustev.

Knjige so mi bolj in bolj odkrivalle nove stvari. Posebno mnogo sta mi dajala dva ilustrirana časopisa. »Vsemirna ilustracija« in »Živopisnoje obozrenje«. Njih slike, predstavljajoče mesta, ljudi in dogodke življenja v tujini, so mi vedno bolj širile vest, in čutil sem, kako raste, ogromen, zanimiv, poln velikih dogajanj.

Svetišča in dvori, različni od naših cerkva in hiš, drugače oblečeni ljudje, drugače od ljudi okrašena zemlja, čudoviti stroji, razni čudni izdelki, vse to mi je dajalo občutek neke nerazumljive božnosti in izzivalo željo, da bi tudi jaz nekaj naredil, sezidal.

Vse to je bilo različno, nič podobno drugo drugemu, in vendar sem zmedeno čutil, da je vse polno iste sile — ustvarjalne sile človekove. In moje čustvo zanimanja za ljudi, spoštovanja do njih, je raslo.

Zelo me je prefreslo, ko sem videl v nekem časopisu sliko znamenitega učejaka Faradaya, prebral meni nerazumljiv članek o njem in izvedel iz njega, da je bil Faraday preprost delavec. To mi je silno udarilo v možgane, zdelo se mi je kot pravljica.

Kako to? sem mislil nezaupno. Potem lahko tudi kdo izmed teh naših delavcev postane učenjak? Tudi jaz?

Nisem mogel verjeti. Začel sem iskati, ali ni še kaj znamenitih ljudi, ki bi bili v začetku delavci? V časopisih nisem našel ničesar. Znan srednješolec pa mi je povedal, da so zelo mnogi znameniti ljudje bili v začetku delavci in mi jih je nekaj imenoval, med njimi tudi Stephen-sona; pa mu nisem verjel.

Čim več sem bral, tem bolj soroden mi je postajal svet, tem jasnejše, pomembnejše mi je postajalo življenje. Videl sem, da so ljudje, ki žive še slabše in težje od mene, in to me je nekoliko potolažilo, ne da bi me spravilo z žaljivo resničnostjo; videl sem tudi, da so ljudje, ki znajo živeti zanimivo in praznično, kot ne zna nihče iz moje okolice. In skoraj iz vsake knjige je zvenel tihi klic nečesa razburljivega, kar me je zadelo v srce, me vleklo k neznanemu. Vsi ljudje trpe tako ali drugače, vsi so nezadovoljni z življenjem, iščejo nečesa lepšega, in vsi so mi postali bližji, razumljivejši. Knjige so ovile vso zemljo, ves svet z bolestnim hrepenenjem po boljšem življenju in vsaka izmed njih je bila nekako duša, natisnjena na papirju v znakih in besedah, ki so oživele, ki so se jih dotaknile moje oči, moj razum.

Pogosto sem jokal pri branju, tako le-

po je bilo povedano o ljudeh, tako dragi in bliski so mi postali. In paglavec, zadušen od nesmiselnega dela, neprestano žaljen po neusmiljenem psovanju, sem samemu sebi svečano obljubil, da bom pomagal ljudem, da jim bom pošteno služil, ko dorastem.

Kakor čudežne ptice v pravljicah so knjige pele o mnogoličnem in bogatem življenju, o smiselnosti človeka v njegovem stremljenju k dobremu in lepemu. In čim dalje, tem bolj se mi je srce polnilo z zdravim in bodrim duhom. Postal sem mirnejši in samozavestnejši, razumneje sem delal in se vse manj menil za neštivilne žalitve življenja.

Vsaka knjiga je bila majhna stopnica, po kateri sem se dvigal do človeka, do pojma boljšega življenja in do žee po njem. Preobložen s prebranim, sem se čutil kot posoda, ki je do kraja napolnjena z oživljajočo tekočino, in šel sem k slugam in delavcem in jim pripovedoval in predstavljal pred njimi razne osebe in povesti.

To jih je zabavalo.

»No, hudič,« so govorili, »pravi komedijant si! Na sejnih bi nastopal!«

Vendar se mi je včasih posrečilo, seveda ne prepogosto, da sem prisilil vladimirske kmete, da so me poslušali z napetim zanimanjem, in ne le enkrat sem jih navdušil celo do solz, in ta učinek mi je še bolj potrjeval prebujajočo silo knjige.

Vasilij Ribakov, mračen fant, velikan, ki je rad za zabavo suval ljudi z ramo, da so odskakovali od njega kot žoga, ta molčeči pretepač me je nekoč odvedel v kot za konjušnico in mi predložil:

»Leksej, nauči me brati knjige, dam ti pol rublja, a če me ne naučiš, te nabijem, s sveta te spravim, tako mi boga, glej, križam se na to.«

In široko se je prekrizal.

Bal sem se mračnega pretepača in ga začel s strahom učiti, a stvar je šla od vsega začetka dobro. Ribakov je bil trdovraten pri nevajenem delu in je hitro razumel. Čez kakih pet tednov me je po povratku z dela tajinstveno poklical k sebi, privlekel iz čepice zmečkan košček papirja in razburljivo rekel:

»Glej, to sem strgal z ograje, kaj tu piše, a? Počakaj, prodaja se hiša — ali je prav? No — prodaja se?«

»Prav.«

Ribakov je strašno izbulil oči, čelo se mu je pokrilo s potom, trenutek je pomolčal, potem me je prijel za rame, me začel tresti in tiho rekel:

»Razumeš, gledam ograjo, pa nenadoma, kakor da mi kdo zašepeče: »prodaja se hiša«. Gospod se usmili. Prav, kakor da bi kdo zašepetal, pri bogu. Poslušaj Leksej, ali sem se res naučil, a?«

»Pa beri dalje!«

Vtaknil je nos v papir in zašepetal:

»Dvo«, prav? — »nadstropna, kame- ni...«

Obraz se mu je nasmešnil v širok nasmeš, majal je z glavo, zaklel, se nasmešnil in začel papirček zgibavati.

»To si spravim za spomin, ker je to prvo. — Oh ti moj bog. — Razumeš? Kakor da kdo šepeče, kaj? Čudovito, brat. Ah ti —.«

Smejal sem se kakor neumen, ko sem videl njegovo težko, okorno veselje, njegovo otroško mlo začudenje nad skrivnostjo, kako si človek osvoji s pomočjo malih, črnih znakov tuje misli in besede, tujo dušo.

Mnogo bi mogel povedati o tem, kako branje knjig, ta za nas običajni, vsakdanji, a vendar v bistvu skrivnostni proces duhovnega zlitja človeka z vsemi velikimi umi časov in narodov, kako ta proces branja včasih na mah odkrije človeku misel življenja in človekovo mesto v njem; mnogo poznam takih čudežnih dogodkov, polnih skoraj pravljicne lepote.

FRIDERIC HOVSTON:

Zgodba iz velikega sveta

V hotel sta stopila dva elegantna gospoda. Vrtar jima je uslužno stopil nasproti.

»Napovedana sva.« je vzvišeno rekel višji gospod.

»Ah, ali imam čast govoriti z mistrom Mellijem?«

»Da.«

Vrtar je z velikanskimi prikloni povedel oba gospoda v ravnateljsko pisarno.

»All right«, je rekel Mister Melly po kratkem pomenku. »Za vaš hotel plačam milijon. Toda pod pogojem, da lahko prve štiri dni še prekličem kupčijo. Dotlej bi rad pregledal promet in poslovanje v hotelu, da se prepričam, ali se mi kupčija izplača. Milijon shranim v vaši banki in če po štirih dneh ne prekličem kupčije, lahko milijon dvignite.«

Hotelir je kar žarel od sreče. Mister Melly je zasedel ravnateljsko mesto. Mimo tega se ni nič spremenilo in gostje so na tihem vzeli na znanje, da je mister Melly postal ravnatelj.

Tretji dan pa je goste čakalo neprijetno presenečenje. Vrtar, ki je imel nočno službo, je zjutraj na smrt bled razodel, da so se ponoči vtihotapili v hotel neznan zločinci, oplenili hoteljsko blagajno in pobrali gostom dragotino iz safov.

Mister Melly je sklical goste in jim oznanil neprijetno novico.

Preiskava se je takoj začela, vendar od vsega početka ni nakazala nobenih sledov. Vrata jeklene blagajne so bila nedo-

taknjena. Drugi vhod v blagajniško sobo je držal skozi ravnateljsko pisarno, toda tod ni mogel nihče priti do blagajne. Zdajci je pred goste stopil gospod, ki je spremljal mistra Mellyja.

Dame in gospodje! Za tatovi zaenkrat nimamo nobenih sledov. Rad bi pa nekaj nasvetoval. Jaz sem predstavnik velike zavarovalnice in sem pripravljen zavarovati blagajno z vsem imetkom proti vlovu, in sicer lahko sklenem pogodbo z dva tedna starim datumom. Vsi, ki ste pri- zadeti, izpolnite prijave, vplačate enoletno zavarovalnino, pa bomo škodo priglasili šele potem, ko boste imeli zavarovalne police že v rokah.

Gostje so bili osupli. Brž nato pa so prav navdušeno sprejeli nasvet.

»Toda, kako boste dokazali, da ste pogodbo z nami sklenili še pred dvema tednoma, ako boste pogodbo odposlali šele zdaj?« je vprašal neki starejši pikolovec.

»To pa kar meni prepustite,« je rekel zastopnik zavarovalnice. »Nikoli nisem imel navade, da bi dnevno in sproti obračunoval o sklenjenih pogodbah. Zato tudi to pot ne bo nič sumljivega, ako pošljem svoji zavarovalnici dva tedna stare prijave.«

Pogodba je bila sklenjena. Kajpada je zdaj žele sleherni gost še kaj zaslužiti in je priglasil kar najvišjo vsoto. Rešitelj je izpolnil prijave, pobral denarce in gostje so se pomirjeni razšli.

Drugi dan sta sedela v oddelku mednarodnega ekspresa dva elegantna gospoda in mirno vlekla vsak svojo pipico.

»Koliko je čistega dobička?«

»Tri sto tisoč.«

»Kupčija ni bila slaba.«

»Vrhu tega pa spodobna! Vse, kar sem bil pobral iz blagajne, sem tja spet vrnil. Noben gost ni bil oškodovan. Samo zavarovalnino so izdatno plačali. Mislim pa, da te reči ne bodo obežali na veliki zvon, ker bi po takem vsi morali priznati, da so hoteli zavarovalnico ogoljufati.«

Rešitev križanke TITO

V o d o r a v n o : 2 Josip Broz Tito; 10 es; 12 za; 13 ropar; 14 Zagorje; 16 Ribar; 17 on; 18 mi; 19 nem; 21 vv; 22 ol; 24 na; 25 et; 26 ti; 27 RA; 28 tu; 29 at; 30 maršal; 33 večer; 35 iskren; 39 en; 40 in; 41 NO; 42 up; 43 zid; 45 ata; 48 dim; 50 sam; 52 aj; 54 Ana; 56 ml.; 57 LO; 59 as; 61 uheli; 63 tu; 64 aj; 65 SK; 66 lipa; 67 tara; 68 ol.

N a v p i č n o : 1 Jeronim; 3 osa; 4 iz- zival; 5 »BI«-conija; 6 Ob; 7 tvegati; 8 tri; 9 bariton; 11 sonet; 12 zamej; 15 gmoten; 20 mir; 21 vranja; 23 luč; 24 narod; 31 ali; 32 še; 33 via; 34 en; 36 sum; 37 KP; 38 Eva; 43 lep; 44 da; 46 tt; 47 one; 49 IO; 50 sl.; 51 maj; 53 JA; 54 aha; 55 alt; 56 mu; 58 os; 60 sl.; 61 up; 62 ja; 63 ta; 64 al.

Babin je rekel:

»Prigal sem ti novega člana.«

Pipan, ki je bil zadnje dni takih ob- skov že navajen, se je usedel za posebno majhno mizico v kotu, kjer je imel v pre- dalu zaklenjene strankine tiskovine. Sve- čano je položil seznam članov predse.

»Novega člana! Tako je prav!« Poia samozvesti se je pripravil k pisanju.

Toda Nincar ga je sam prestrigel:

»Nisem prišel sam, temveč prihajam v imenu desetih drugih, ki se hočejo vpi- sati v organizacijo. Poleg tega sem pri- šel, da se malo porazgovorimo o položa- ju in o tem, kaj bi bilo potrebno napra- viti in kaj bomo napravili!«

Govoril je s prostodušnim, jasnim gla- som; zraven je izvil iz žepa čedro in začel tlačiti tobak vanjo.

Predsednik Pipan je odložil pripravlje- no pero in njegove oči so nekam neza- upljivo zasijale. Deset kmetov? Nincar je sam kmet-posestnik! To je prvi primer, da se kmet priglaja v stranko.

»Vi ste posestnik?« je vprašal.

»Da, imam tisto bajto v nižini, kjer lah- ko pod lastno streho pojem, kar noter prinesem.«

»Kdo so ostali?«

»Najemniki, moji sosedje!«

»In vsi se hočejo vpsati?«

»Vsi, cela Jazbina!...«

Pipan je s peresnikom podromljal po mizi, potem je rekel z dvoumnim nasme- škam:

(Dalej)

20

»To sem bil jaz! Ravno takrat, ko sva se z bratom pripravljala, da zlezeta na to drevje, je iz Pliberka prišla novica, da je proglašena svoboda. Moj rajni brat — tisti, ki je pozneje prodal Močivje gro- fom, je tak, kakršen je bil, ves smolnat, tekel v dolino, da poižve, kaj je s to svo- bodo. Vrnil se je šele zvečer in pripove- doval, da je svoboda res izklicana. V trgu so res vsi nosili rdeče nageljne in tudi brat je prinesel tak nagelj s seboj... Tako je bilo pred sedemdesetimi leti.

Svoboda se je takrat skrila, a zdaj, ko je ta smreka zapela, zdaj verjamem, da je prišla prava svoboda... Le kje so rde- či nageljni...?»

Močivskem dedu se je ta želja prekma- lu izpolnila; že drugi dan ga je Karpuhov Šantač položil na klop, kjer je Mojce pre- krila njegovo mrtvo telo čez in čez s steljo, z bršljanom in rdečimi nageljni...

Tri dni je dolina golčala svoje kruto

maščevalno mrmljanje, potem pa se je začel sprva rahel, potem vedno smejejši klic:

»Tako ne bo šlo dalje!...«

Napovedanih antantinih čet ni bilo, iz Celovca, iz Maribora ni bilo nobene od- ločitve. Govorilo se je o Narodnem svetu v Ljubljani, ki da je prevzel vso oblast v Sloveniji, z druge strani se je govorilo o republiški oblasti na Dunaju, ki je pre- vzela oblast na Koroškem.

»Tako ne pojde dalje!«

To je bil vedno glasnejši klic perzona- lov, bajt, grabnov in odorov.

»Nekaj moramo storiti!«

»Stranko!«

V teh dneh so začeli delavci kar dreti v socialdemokratsko stranko in v stro- kovne organizacije.

»Le vkup, le vkup, da bomo močni!...«

Ta duh skupnosti in pripravljenosti se

Po naši zemlji

Izlet v svobodno domovino

Cilj našega izleta v letošnjih binkoštnih dnevih je bila Postojna. Svetovno znana Postojnska jama, last jugoslovanskih narodov, privabi vsako leto, posebno ob binkoštnih na tisoče izletnikov vseh narodov, da si ogledajo krasote in čuda, s katerimi je narava obdarila jug. narode tudi na tem koščku zemlje. Krasna je naša svobodna domovina Jugoslavija, krasna po naravnih lepota in prirodnem bogastvu in sijajna po svojih svobodnih sinovih in hčerah, ki iz ruševin in razvalin z velikanskim poletom in tempom delajo, gradijo in ustvarjajo lepše življenje in blagostanje prav za vse, ki hočejo delati in biti koristni člani narodne družine, skratka, utirajo pot v novo zgodovino jugoslovanskih narodov.

Nam vsem, ki smo se izleta udeležili, bodo ostali ti dnevi v neizbrisnem in stalnem spominu. Bilo je doživljanje, ki ga je težko tako živo opisati, kakor smo ga doživljali, ker vse veliko in lepo, kar smo videli, more pravilno pojmovati samo tisti, ki je bil zraven.

Izlet je organizirala Slovenska prosvetna zveza in iz vseh krajev Slovenske Koroške se je zbralo 44 prosvetašev, starejših in mlajših, vključno boroveljski moški pevski zbor.

Po formalnostih v Podrožici smo se pripeljali skozi predor na Jesenice v državo, kjer gradijo novo življenje, nov družabni red, socializem. Škoda je, da ni bilo zraven urednika celovškega reakcionarnega lista »Volkszeitung«, da bi se bil prepričal, kako je res, da so nas na Jesenicah sprejeli jugoslovanski cariniki in orožniki »vsi divji z nasajenimi bajoneti in brzostrelkami, nas obkolili in nam zamašili usta in celo zavezali oči, da nismo mogli z nikomur govoriti in ničesar videti«. Škoda je, da niso bili z nami tisti, ki nasedajo takšnim klevetam in verjamejo zlonamernim govoricam, da »v Jugoslaviji nimajo vina, da nimajo kaj jesti in cepajo od gladi po cestah, da je jugoslovanski delavec zagrenjen, ker ga silijo s korobačem na nadurno suženjsko delo, da je kmet obupan, ker mu jemljejo zemljo in lastnino, da ljudje ob belem dnevu hodijo nagi okrog, da so cerkve spremeni v cirkuse in skladišča, da so duhovnike pobesili, da stoji za vsakim človekom OZNA in hodi okrog kot rjoveč lev in išče, koga bi požrla.«

Vsega tega mi nismo videli in nismo zapazili, ker smo prišli v državo vzornega reda, dvigajočega se življenjskega standarda, državo, kjer vlada veselje do dela in življenja. Te vtise smo si osvojili na prvi mah in kakor smo videli, so vse ono podle klevete, ki jih trosijo v svet laždemokrati in reakcionarni elementi o novi Jugoslaviji, ker ljubosumno in nevoščljivo gledajo razvoj in napredek jugoslovanskih narodov. V teku našega bivanja v Jugoslaviji smo videli, kako klaverna, smešna, otročja in zlobna je klevetniška propaganda, ki jo pri nas slišiš na vsakem koraku.

Čas je hitel in tudi mi smo se po opravljenem pregledu potnih dokumentov, ki so ga z vso vljudnostjo in korektno izvršili jugoslovanski organi, vsedli na vlak v smeri proti Ljubljani. Vlak, brez zaplankanih oken, kakor jih imajo avstrijski vagoni, se je skoraj brezslušno in lahkonno vil skozi slikovito Gorenjsko. Vsi smo tiščali k oknom, da nobeden ne bi zamudil pester revije slik, ki so jo nam nudile lične in čedne vasi in hišice Gorenjske, polja in travniki v svoji bohotni rasti, na katerih so se trudile pridne roke poljskih delavcev, zadaj velikani naših Alp in kakor v filmu je minil čas mimo Kranja, Škofje Loke in bližali smo se Ljubljani, srcu republike Slovenije. Nenadoma smo na eni strani zagledali ogromna stavbišča tovarne »Litostroj« in na drugi strani arhitektonsko novodobna poslopja delavskih stanovanj. Ljubljana! — Srce nam je utripalo krepkeje od sreče in radosti, ko smo izstopili na kolodvoru. Spet enkrat, nekateri šele prvič, smo prišli v središče Slovenije. Razpoloženje je bilo odlično, stik s tovariši in tovarišicami v Ljubljani je bil takoj odkrit in prisrčen. Nastanili smo se v hotelu Slon, kjer smo tudi prenočevali, kolikor smo imeli časa in se potem

zbrali v hotelu Union k izborni večerji. Pevce, Borovčiče, smo imeli s seboj in kar samo od sebe se je pelo. Nato smo v gledališču prisostvovali akademiji študentskega festivala. Silno nam je ugajala folklor in revija stiliziranih narodnih plesov, vokalni instrumentalni koncert in petje slušateljev operne šole. Iz vseh točk pa je zvenela globoka predanost študentske mladine novi socialistični domovini Jugoslaviji in prisrčna udanost in ljubezen do voditelja jugoslovanskih narodov — maršala Tita.

Za spanje je bilo škoda časa in nekateri smo si še ogledali Ljubljano okrog polnoči. Vsepopoldne živahno življenje in vrvenje, vsi lokali polni ljudi, delavcev in nameščencev, ki so si privoščili, kar so hoteli, vina in jestvin in na vseh koncih in krajih so peli. To ni pretirano in je tako. Kaj takega v Celovcu ne vidiš. Govorili smo z delavci in vsi so povedali, da živijo zadovoljno. Kdor v Jugoslaviji dela, ta tudi živi in delo ima vsak, ki hoče delati in tudi zaslužiti, da lahko izhaja. Povedali so, da predpisane norme vsak lahko izpolni in zasluži toliko, da brez skrbi živi. In kdor preseže normo, in to storijo radi prostovoljno, tudi več zasluži. Tisti pa, ki bi mogel in noče delati, naj tudi ne je. Brezposelnosti v Jugoslaviji ne poznaajo.

Po kratkem spanju v posteljah, kjer so prej spali aristokrati in buržnji, smo ob petih zjutraj že sedeli v vlaku, ki je brzel v krasnem svežem pomladanskem jutru po Notranjski. Kamor se je oko ozrlo, se

Št. Jakob v Rožu

Več tednov pred binkoštnimi prazniki so pri nas v Št. Jakobu in okolici pričeli z mogočnimi pripravami za »blagoslavljanje« zastave tako imenovane »kulturne« skupine »D' Rosentaler«. Veliki lepaki so ljudstvo iz krajev severno in južno od Drave ter vasi zapadno od Št. Jakoba vabili na to »veličastno« prireditev. Nekdanji tajni policist Mairitsch, ki nam je znan od številnih hišnih preiskav pri naših zavednih antifašističnih družinah in ki je zdaj v neki policijski šoli, se je kot prejšnji vodja »kulturne skupine« in »Schuhplattlerjev« v Št. Jakobu prav zato vrnil nazaj, da prevzame vso agitacijo. Mnogo se je govorilo in ne samo enkrat smo slišali pripombe, da bodo s to proslavo Slovincem in Titovcem pokazali svojo moč. Vse gostilne v Št. Jakobu so se pripravljale na sprejem številnih gostov, ki bi morali priti iz vse Avstrije in bi njih število morali šteti okoli 6 tisoč, kot so se nekateri posebno navdušeni agitatorji hvalili. Bomo šele videli, smo si mislili.

Da bi bila proslava še bolj slovesna, so se odločili, da bodo na šolskem telovadšču priredili mašo na prostem. Sli so do domačega župnika, ki pa je to odklonil. Nato so tako dolgo tekali od urada do urada, da jim je celov. škof dovolil in jim obljubil dunajskega duhovnika. S tem pa je ponovno dokazal svojo »nepripravnost«, saj nam je še dobro v spominu, ko je leta 1946 prepovedal mašo-zadušnico za naše izseljence.

Na binkoštni ponedeljek pa se je uspel večtedenske propagande pokazal na način, da je vsem agitatorjem zastala sapa. Zgodaj zjutraj so se domači »Schuhplattlerji« in drugi »kulturniki«, bilo jih je nekaj deset, zbrali na vaškem trgu in željno pričakovali goste, ki bi morali priti z Dunaja, z Gradiščanskega, iz Tirolske, Štajerske, Nižje in Gornje Avstrije. Vedno bolj nestrpni so postajali in tudi godba jih ni mogla spraviti v dobro voljo. Kljub dolgemu čakanju napovedanih gostov ni in ni bilo, prišla jih je le peščica iz nekaj krajev Koroške, pa še ti so bili brez vsakega navdušenja in so z dolgočasni spremljali potek »proslave«, imenovane »ljudski praznik«. Še eno razočaranje so morali doživeti, ko jim je dunajski duhovnik ušel, ne da bi blagoslovil njihovo zastavo, čeprav je vsa slavnost bila prirejena samo za to.

O končnem številu navzočih si naibž

je odpiral nov svet lepote naše nepopisno lepe slovenske zemlje. Dolgi vlak je bil poln potnikov izletnikov, iz vseh vagonov smo slišali petje, harmonikaše, skratka nebrzdano radost. Ta narod, naš slovenski narod, živi in bo živel, veselje do življenja mu sije iz obraza. Vse je pello, vsa Slovenija je pela, tudi naši vriski in petje so se zlivali v skupno harmonijo lepega dneva. Zaman bi iskali zagrenjenih in klavernih tipov, ampak videli smo ljudi, ki so si po pridnem delu, v izpolnjevanju petletnega plana, privoščili nepriljeno prazniško razvedrilo.

V Postojni je bilo vse polno ljudstva, delavcev, nameščencev, kmečkega ljudstva, delovne inteligence in posebno veliko mladine. Med to množico naših bratov in sester smo se pomešali in spoznali veliko zanimanje, ki ga gojijo vsi, brez izjeme, za koroške Slovence. V Jamski restavraciji, kjer smo se zadržali precejšen del časa, je vladala prisrčna domačnost, dovtip in smeh, petje in razgovori, smo si lahko privoščili vse dobrote, ki jih nudi jugoslovanska zemlja.

In potem se je izpolnilo naše pričakovanje. S podzemskim vlakom smo se peljali v Postojnsko jamo. Zdelo se nam je, da smo vstopili v neznani svet, v svet, ki ne moreš se nagledati slikovitih in čarobnih umetnin, ki jih je izoblikovala narava v teku dob, milijonskih let. Ta prostornina in slikovitost naravnih umetnin je zadivila vse, dihi je zastajal, nihče se ni upal govoriti, vsak je samo gledal in vsrkaval vase nepopisno lepoto. Opisati vse to je nemogoče, to je treba videti, nam in vsem pa bodo ostali vtisi neizbrisni.

Še sami niso na jasnem, kajti neki matematik v uredništvu »Die Neue Zeit« jih je najprej hotel videti 3.000, nato pa se je gotovo sam prestrašil visoke številke in jo je reducirail na 200 (dvesto!)

Take vsesplošne polomije »belonogovičarji« gotovo niso pričakovali, zato je tudi razumljivo, da se ves dan niso mogli razživeti. Prebivalstvo Roža in drugih pokrajin Slovenske Koroške jim je dalo nedvoumen odgovor, da se ne pusti izrabljati v razne hujskaške in izzivalne namene tistih, ki so pred nekaj leti prav tako z belimi nogavicami korakali za Maier-Kaibitschem in drugimi krvniki koroških Slovencev. Povedalo jim je, da ni radovedno na »kulturnosti« Schuhplattlerjev in tudi ne na besede raznih kulturnih govornikov, ki bi pod krinko kulture radi ščuvali in hujskali ter sejali nemir med prebivalstvo.

Celovec

Slika samo enega primera je to, v kako obupnem socialnem položaju se nahaja nešteto in vedno več delavskih družin v Avstriji. Imela sem priložnost, da sem se vživela v socialne probleme delavske družine v Celovcu. Nehote ti sili v spomin marshallizacija Avstrije, blesteče fraze o ameriški pomoči, polne izlozbe in vpitje reakcionarnih strank OeVP in SPOe o visokem življenjskem standartu avstrijskega delovnega ljudstva. Toda, če si razmere ogledaš pri korenini, pa jasno vidiš, kako živi danes delavec ob polnih in bogatih izlozbah in dragih oblekah in najrazličnejši izbiri živil.

V celovškem predmestju živi delavska družina z dvanaestimi otroci. Ko stopiš v stanovanje, na prvi pogled zapaziš, da vlada tukaj beda in pomanjkanje. Dvanajstero otrok, lakota jim gleda iz oči, se poriva k mizi in hoče jesti, jesti. Vzdihovala je mati in mi potožila, kako težko je oskrbovati male. Komaj in z največjo silo spravi skupaj za najnujnejšo skromno hrano in kje je še potrebna obleka. Vse svoje obleke, mi je pravila, je že predevala za otroke, tako da že sama skoraj ne more več med ljudi. Z napornim delom in žuljavimi rokami se bori za vsak košček kruha. S solzami v očeh mi je pripovedovala, da ne zmore več, preveč je trpljenja, vsa bolna in slaba je že, sedem otrok hodi v šolo, dva sta še majčkena, trije pa se učijo rokodelstva, od katerih eden zasluži 180 šilingov, drugi 60 šilingov, tretji pa nič. Oče pa je priložnostni delavec in le tu in tam nekaj zasluži. Od

vsega tega mora plačevati stanovanje, drva, luč in kaj mu ostane za druge potrebe, si lahko vsak sam predstavlja. Nastane vprašanje, kako naj take družine izhajajo in jih je v Avstriji vedno več. Brezposelnost narašča, cene so dvignili in beda in pomanjkanje delovnih množic je vedno večja. K temu je vsak komentar odveč.

Kostanje

Leta 1942 so nacistični nasilneži z mnogimi slovenskimi družinami vred izselili tudi Kokotovo družino v Kostanje. Po povratku v domovino leta 1945 je našla poleg drugega razdejanja pokvarjen tudi štedilnik, tako, da ga ni mogla več uporabljati. Kot nadomestilo za neuporabni štedilnik je Kokot dobil na razpolago štedilnik od NSV-otroškega vrta in sicer mu ga je dodelila koroška deželna vlada, oddelek 10. Toda občinski urad Kostanje, ki se je vedno izkazal kot strupen nasprotnik slovenskih izseljencev, je hotel imeti štedilnik nazaj. Ni miroval prej, da je s pomočjo »Abwicklungsstelle der NSV« dosegel pri deželni vladi, da so Kokotu štedilnik vzeli. Dne 4. maja t. l. je prejel poziv, da mora »svojčas od nekdanje NSV prilaščeni štedilnik nemudoma oddati občini Kostanje.« Kokot temu ukaz svedča z vso pravico ni ustreleg, nato so mu ga nekaj dni navrh vzeli s silo. Prišli so zastopniki občine, med njimi socialist Jelitsch in dva orožnika. Orožnika sta stražila gospodinjo, da ni mogla nikamor, ostali pa so štedilnik naložili in odpeljali. Tako je ostala Kokotova družina brez štedilnika.

Značilno pri vsem tem ropu je, da koroška deželna vlada na protest in intervencijo, ki sta jo vložila Kokot in Kmečka zveza za Slovensko Koroško proti takemu ravnanju, ki ga poznamo samo iz dobe nacifašizma, niti najmanj ni reagirala, ker ne smatra za važno, da bi se prizadeta škoda slovenskim izseljencem poravnala. Gre ji v glavnem zato, da pride nekdanje nacistično imetje spet nazaj v roke tistih, ki bi ponovno radi videli, da bi spet izseljevali koroške Slovence.

Avstrijski vladni zastopniki pa kričijo v širokem svetu, da Slovenci na Koroškem uživamo vse pravice. O tem pa, kar se vedno spet dogaja po naših vaseh, molčijo in tudi o tem, da prihajajo fašistični elementi k vedno odkritejšemu delovanju, kajti metoda, s katero so vzeli Kokotovim štedilnik, je fašistična.

Sele

Iz vseh krajev Slovenske Koroške slišimo pritožbe o pretiranih in krivičnih predpisih za prisilno oddajo mesa, ki jih našemu malemu in srednjemu kmetu dostavljajo prehranjevalni uradi. Našega malega in srednjega kmeta hočejo načrtno spraviti ob vse in na kant. Navajamo danes samo en primer iz nešteti slučajev, predpis oddaje mesa, ki so ga naložili kmetu, Maleju Simonu iz Sel. Malej ima samo tri orale, to je okroglo poldrugi hektar zemlje in to v hribovitih Selah, pa so mu naložili, da mora oddati 60 kg svinjskega mesa. Kje ga naj Malej vzame, če niti za domače potrebe nima kaj dati. Prehranjevalni uradi določajo kontingent za oddajo mesa enostransko in krivično. Nismo še slišali, da bi predpisali veleposelnikom, ki imajo po 100 in več hektarjev zemlje, na vsakih tri orale, da bi moral oddati prašiča za 60 kg mesne teže. Ne, pri nas v kapitalistični Avstriji drži vladna gospoda z vele-in velikim kmeti, izrablja in uničuje malega in srednjega in prav posebno slovenskega kmeta.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško naznanja

Za dne 12. junija 1949 objavljeni občni zbor v Kotmari vasi je preložen in bo dne 19. junija 1949 ob pol 10. uri v gostilni pri Mežnarju.

IOIOIOIOIOIOIOIOIOIOIOIOIOIOIOIOIOIO

BRALCEM

Zaradi pomanjkanja prostora smo morali danes nadaljevanje podlistka izpustiti in prosimo, da nam bralci oprostijo.

PLAČAJTE NAROČNINO ZA

„Slovenski vestnik“

Uprašanja našega kmetijstva

Pomen občinskih občnih zborov Kmečke zveze za Slov. Koroško

Prihodnji teden bomo po občinah pričeli prirejati občne zbornice Kmečke zveze za Slovensko Koroško. Ti občinski občni zbori bodo zasedali po vrsti, občina za občino, vse do pozne jeseni. Nato bodo okrajni občni zbori in kot zaključek četrti redni letni pokrajinski občni zbor Kmečke zveze za Slovensko Koroško. Tako določajo pravila.

Navadno imajo občni zbori svoj pomen v tem, da člani pregledajo delo in poslovanje odbora, ki so ga izvolili na zadnjem občnem zboru. Ob tej priložnosti volijo člani tudi svoje predstavnike, ki jih bodo zastopali in vodili v nadaljnjem določenem obdobju.

To nalogo bodo imeli občinski občni zbori tudi letos, kajti na občinskih občnih zbora je odvisno od članov, koga bodo iz svoje srede izvolili v občinski odbor in mu zaupali odgovorno nalogo, da bo pozneje vodil okrajni in za njim Pokrajinski odbor Kmečke zveze za Slovensko Koroško.

Letošnji občni zbori po občinah kot osnovnih organizacijskih skupinah Kmečke zveze za Slovensko Koroško pa imajo poseben pomen še v tem, ker bodo morali resno in kritično presoditi položaj v katerem se v teku zadnjih 12 mesecev nahaja kmečko gospodarstvo. Vse podeželjsko ljudstvo, vsak delovni kmet in najemnik, vsak kmetijski in gozdni delavec na svoji koži živo občuti, da ga je zajela nevarna gospodarska kriza — bežnja in revščina —, ki ga tira do obupa in propada. Na eni strani ga tepta gospodarska zaostalost in pomanjkanje ljudi za delo, na drugi strani se je v njegovo gospodarstvo in družino zagrizlo silno naraščanje pomanjkanja denarja, da niti ni več v stanju, da bi kupil najnujnejše gospodarske in življenjske potrebščine. Vzrok vsemu je veleposestnik, kar dokazuje dejstvo, da kriza in pomanjkanje njega nista zajeli. Ob podpori vseh merodajnih faktorjev se je on izognil vsakemu udarcu krize in je postal celo bogatejši. Izmužil se je prisilni oddaji in črno prodajal po desetkrat višjih cenah. Izmužil se je pri razvrednotenju denarja, zato ga ima danes več kot prej. Na nakaznice in brez nakaznic je dobil vse, kar si je želel, in pri lanskoletnem povišanju cen kmetijskim pridelkom je obogatel samo on. Ob njegovi strani pa se je zaradi vsakovrstnega zapostavljanja in izkoriščanja 90 odstotkov vsega podeželjskega prebivalstva pogreznilo v nevarno krizo, brez upanja na kakršno koli izboljšanje.

Navzlic vsemu temu pa vladni politiki in strankini hujšakci pravijo »da je Avstrija gospodarsko napredovala in da so se razmere za celotno ljudstvo izboljšale«.

Ob tem govoričenju so takoj stegnili roko k novemu udarcu na ljudstvo. Za hrbtom ljudstva so spletki novo splošno podražitev in povečanje davkov. Ta udarec bo hudo prizadel kmečko ljudstvo, kajti vzporedno s podražitvijo so napovedali, da bodo cene kmetijskim pridelkom padle, ker država letos iz svojega denarja ne bo podprla nobenih cen kmetijskim pridelkom, kot je to napravila lani. Poleg tega bo pretežna večina pridelkov prišla v prosto prodajo, kar kaže, da bošta zunanji trg in veleposestnik stopila kmetu v konkurenco, in da niti tega, kar bo pridelal, ne bo mogel pošteno prodati. Les in živina, s katerimi bi se kmet edino mogel še držati, sta pa številčno in kvalitativno padla tako nizko, da bi z njih prodajo kril komaj davke in tekoče izdatke. Zaslugek družinskih članov na domačem posestvu je vsled tega podoben zaslužku navadnega sužnja in se prav nič ne razlikuje od zaslužka gozdnega delavca. Kakor vselej tako so tudi za ta udarec po podeželjskem ljudstvu gla-

sovali v parlamentu »kmečki zastopniki« obeli vladnih strank.

K temu načrtnemu upropaščanju pa pripada še cela vrsta podrobnih šikan in zapostavljanj kmečkega prebivalstva s strani obstoječih avstrijskih lažnadrug, okrajnih glavarstev in občin, ki so v rokah OeVP ali SPOe. Kmetijska zbornica s svojo veleposestniško politiko pa je postala očiten grobar kmečkega gospodarstva. Najmočnejša kmečka organizacija Slovenske Koroške — Kmečka zveza za Slovensko Koroško v kmetijski zbornici še vedno nima svojih zastopnikov. Organizacija, ki se dosledno bori za pravice podeželjskega ljudstva in neizprosno razkrinka vse nakane veleposestnikov, gospodje okoli Gruberja nočejo videti v kmetijski zbornici, ker se bojijo, da bi se tam ne slišal resničen glas kmeta in udarec njegove pesti ob zeleno mizo. Oni predobro vedo, da so zaigrali zaupanje kmečkega ljudstva in da morejo edino še računati na svojo »mogočnost« in nadutost.

Vse to bodo morali presoditi člani Kmečke zveze za Slovensko Koroško na občnih zbora in nato priti do jasnih zaključkov, ki so v obstoječih razmerah edino realni za kmečko ljudstvo. Danes

ni več realno mnenje »naj si vsak pomaga kakor ve in zna«, kajti danes si noben kmečki človek ne more sam pomagati. Nobenemu delovnemu človeku tudi ne pomagajo drobtinice v obliki subvencij, premij in podpor, kajti gospoda jih med ljudstvo deli samo zaradi tega, da bi ga slepila in pri tem naprej odirala. Danes je tudi nerealno, če se nekdo zabije v svoj domači kotiček in reče »saj itak nič ne pomaga«. S takim mišljenjem se podaja v nevarnost, da bo zamudil tok časa in bo spoznal svojo napako šele, ko bo popolnoma ob vse in ga bo tujec izgnal z njegove domačije. Zlonamerno pa je tudi vsako prigovarjanje »Tiho bodimo in pridno delajmo... samo tako nam bo boljši«. Položaj kmeta danes sam kaže, da bo v teh razmerah ostal suženj, gosposde pa če dela 16 ali 20 ur na dan.

Danes in tudi za naprej je edino realno, da se kmečko ljudstvo, ki je izkoriščano in vidi svoj obstoj ogrožen, združi v močne kmečke odbore in vzame svojo usodo v svoje roke. To pa daje kmečkemu ljudstvu veliko nalogo, da zavrže vse medsebojne razprtije in združeno na vseh področjih kmečkega gospodarstva nastopi proti kapitalistični gospodi, ki se skriva za vratni slehernega urada.

To potrebo razmotriti in jo uvideti je nujnost za vse kmečko prebivalstvo brez ozira na narodnost in prepričanje.

Blaž Singer

Udeležimo se pregleda krompirjevih nasadov

Koloradski hrošč ali krompirjevec je za naš krompir velika nevarnost

Vsestransko si prizadevamo, da bi z boljšim semenjem, z umetnimi gnojili in boljšim obdelovanjem povečali donos pri krompirju, kajti krompir spada med tiste redke njivske sadeže, ki — ako letina odgovarja — še kolikor toliko poplačajo delo. Danes pa preti tudi našim krompirjevim nasadom nevarnost najhujšega krompirjevega škodljivca: **koloradskega hrošča** ali krompirjevca. Mogoče je samo še par dni, da se tudi na Koroškem pojavijo njegova prva žarišča. V vseh sosednjih deželah in državah imajo koloradskega hrošča že za stalnega gosta in tudi k nam mu ne moremo zabraniti dostopa. Saj zamore hrošča prenesti celo vihar in zračni tokovi do 150 km daleč.

Pri prvih pojavih tega škodljivca, ali če je obstojala nevarnost, da se bi pojavil, je oblast povsod odredila množične preglede krompirjevih nasadov, da bi bilo ogroženo ozemlje čim dalje obvarovano pred njegovim pojavom in razmnožitvijo. Pregledi krompirjevih nasadov in iskanje hrošča ter načrtno lokalno uničevanje prvih žarišč je cenejši kot poznejše splošno škropljenje, če se je enkrat razpasel.

Letos je tudi za Koroško odrejena množična obramba proti pojavom koloradskega hrošča. V to obrambo je vključeno vse kmečko prebivalstvo in vse šole. Obrambo v vsaki občini vodi župan, ki pred oblastni odgovarja za izvedbo obrambe. Po vaseh svoje občine imenuje za obrambo odgovorne ljudi. Določeni so ogledi krompirjevih nasadov, ob katerih se bodo pregledovali vsi krompirjevi nasadi v vasi.

Udeležimo se teh množičnih pregledov, ki so uradno določeni za naslednje dneve: 15. 6., 29. 6., 6. 7., 20. 7., in 10. 8. Poleg tega preglejmo krompirjeve njive, kadar koli imamo čas. Če bomo našli koloradskega hrošča, ga uničimo s petrolejem ali bencinom ter ga takoj oddajmo na občinskem uradu ali orožniški postaji. Mesto, kjer smo ga našli, pa zaznamujemo s količkom in pojdimo vsak dan gledat, če je tam morda še več hroščev. Če najdemo jajčeca in ličinke, iz katerih se hrošč razvije, jih skrbno odberimo v kakšno posodo in jih takoj uničimo s bencinom ali petrolejem. To je dolžnost in naloga, ki jo nalaga skupnost, kajti koloradski hrošč se hitro razpase in če se bo

enkrat razpasel, bomo leta in leta zastoni sadili krompir, ker nam ga bo sproti uničil. Poleg tega pa bo njegovo zatiranje za nas ogromna finančna obremenitev. Zato še enkrat: ne zamužimo nobene priložnosti za preglede krompirjevih nasadov.

Koloradski hrošč ima velikost kavinega zrna in je edini hrošč v naših krajih, ki je **rumene barve**. Na zgornjih krilih ali pokrovcih ima po dolgem deset črnih prog. Spodnja opnasta krila so rožnato rdeča, kar posebno dobro vidimo, čim se hrošč spusti v zrak. Jajčeca so 1 in pol mm dolga, pomarančaste barve in jih najpogosteje najdemo na spodnji strani krompirjevih listov in sicer v kupčkih po 30 do 80 skupaj. Odrasla ličinka je 1,5 cm velika, rdeča, le glavo ima črno. Ob straneh ima črne pikice. Ličinka je silno požrešna. Bube najdemo 3 do 30 cm globoko v zemlji.

Hrošč in ličinka s tako požrešnostjo ugonabljata krompirjeve rastline, da je naglo širjenje škodljivca podobno živemu ognju. Če ne škropimo in nam hrošči obžro listje do golih reber, smo ob ves pridelek. V deželah, kjer se je koloradski hrošč udomačil, potrošijo vsako leto milijone za njegovo zatiranje.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško
Pokrajinski odbor

OBJAVA

Kmetijski pridelki, ki so v prosti prodaji?

Po odredbi št. 43 ministrstev za ljudsko prehrano ter za kmetijstvo in gozdarstvo od 27. maja 1949 je krompir (in izdelki iz krompirja) od 1. junija 1949 naprej v prosti prodaji. Kakor posnemamo po uradnih razglasih, pridejo po odredbi št. 44 istih ministrstev v prosto prodajo naslednji domači pridelki: jajca, ječmen, oves, koruza, leča in grah. Iz inozemstva uvožena jajca, ječmen, oves, koruza, leča in grah so še v naprej vezani na nakaznice.

Cene prašičev na celovškem sejmu

V četrtek, dne 9. t. m. je bil sejem precej založen z blagom. Tudi domačih kupcev ni manjkalo.

Zjutraj so prodajali še po 18 in 17 šil. za kg, proti poldnevu pa na splošno še po 17 in tudi 16 šilingov. Nekaj približno 35 težkih živali niti po 15 šil. za kg niso mogli prodati.

RAZVOJ KMETIJSTVA V

novi Jugoslaviji

Po vsej Jugoslaviji izboljšujejo zemljo

Melioracijskih del za izboljšanje zemlje in povečanje kmetijskih pridelkov se ni so oprijeli samo v Sloveniji, temveč po vseh republikah in pokrajinah Jugoslavije. Stara Jugoslavija je od leta 1918 do 1941 zboljšala samo 303.000 ha zemlje. Petletni plan predvideva izboljšanje 400 tisoč ha zemlje, kar se pravi, da bodo koncem leta 1951 na tej ogromni površini sedaj nedonošne zemlje napravljene vse potrebne naprave za namakanje in osuševanje.

Plan melioracijskega dela so jugoslovanski narodi pričeli izvajati s polnim poletom. Na Jelas - polju na Hrvaškem so ta dela že končali in bodo letos pridelali že 200 vagonov riža, 280 vagonov zelja in 500 vagonov konopelj. V Macedoniji delajo s polnim zaletom, da onemogočijo poplave 35.000 ha velike pelagonske ravnine, ki bo potem letno dala pridelkov v vrednosti ene milijarde dvestodvajset milijonov. Letos bodo izvršili 60 odstotkov melioracijskih del. V Črni gori bodo meliorirali 34.000 ha zemlje. Osušili bodo Skadrsko jezero in s tem pridobili 22.000 ha plodne zemlje. Velika melioracijska dela so v teku tudi v Srbiji ter v Bosni in Hercegovini, kjer je kraška zemlja. V teh krajih so pozimi vsa polja izpostavljena velikim poplavam. Ker ima Hercegovina veliko sonca in v nižinskih predelih veliko vode, bodo tam gojili industrijske in na pol tropične rastline.

S temi deli bodo jugoslovanski narodi ogromno zvišali letni pridelek v kmetijstvu in pridelali tudi vse to, kar so do sedaj morali še uvažati. Siromašni kmetje gorskih krajev pa bodo na novi rodovitni zemlji našli lažje delo in boljši zaslužek. Njihovo dosedanje trdo in skromno življenje se bo spremenilo v človekavredno kulturno življenje.

DROBNI NASVETI

Krmjenje oljnih pogač iz zemljskega oreha (Erdnuskuchen)

V zadnjem času so v prodaji oljne pogače oz. tropine zemljskega oreha. Priporočamo, da so te pogače najbolj tečno krmilo za krave in tudi svinje. Teoretično bi ob primerni množini sena, rezanice, krompirja ali silaže zamogel 1 kg tropin zemljskega oreha dvigniti dnevno molznost za 8 do 9 litrov. Po možnosti krmimo tropine le v obliki suhega zdroba, ki ga pomešamo med navlaženo rezanico. Z namakanjem v vodi se tropine vsled obilice beljakovin lahko pokvarijo in škodujejo zdravju živine. V splošnem tako iz gospodarskih kakor tudi iz zdravstvenih razlogov primerno, da živalim pokladamo naslednje množine teh tropin: konju do 1,5 kg, kravam do 2 kg, plemenitim svinjam od 0,5 do 0,75 kg dnevno. Seveda ne smemo pričakovati, da se bo molznost dvignila že takoj drugi dan. Pri marsikateri kravi bomo videli dvig mlečnosti šele čez 14 dni ali 3 tedne.

Izpadanje debele čreve pred porodom krave

Včasih se zgodi, da mesec dni pred porodom stara krava začne iztlačevati debelo črevo. S početka je čreva, ki izstopi, samo do pesti veliko, a pozneje naraste do velikosti litrskega lonca. Pri vstajanju moramo taki kravi pomagati. Tako kravo pred porodom ne moremo prodajati. Poskusimo ji urediti ležišče tako, da bo pri zadnjih nogah kakih 30 cm višje kakor pri prednjih. Kravi dobro nastiljamo in skrbimo, da bo stela vedno čista (slama). Če je izpadla čreva onečiščena, jo operimo z vodo, ki smo ji dodali nekoliko galuna in jo nato previdno potisnemo nazaj. Kravi dajemo takšno krmo, ki je lahka in ki je ne bo zapirala. Krmimo jo večkrat in po malem. Po porodu je najbolj priporočljivo, da tako kravo čim prej opitamo in prodamo mesariju.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. France Petek, Velikovec. Glavni urednik: Franjo Ogrin, odgovorni urednik: France Kosutnik, oba Celovce Salmstraße 6. Uprava: Celovec, Völkermarkter Straße 21. Dopisni naj se posiljajo na naslov: Celovec, - Klagenfurt 2, Postschließfach 17. Tiska: „Kärntner Volksverlag“ G. m. b. H. Celovec 10. Oktoberstraße 7